

TÜRKİYE’DE MUHASEBE-FİNANSMAN ANABİLİM DALINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ BAKIŞ AÇISIYLA ADLİ MUHASEBE VE ADLİ MUHASEBECİLİK MESLEĞİ*

Prof. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT**

Prof. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ***

Öğr. Gör. Hasan KOÇYİĞİT****

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi
2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS131-ÖS159

ÖZ

Dünyada ayrı bir mesleki uzmanlık olarak kabul edilmiş olmasına rağmen, Türkiye’de henüz gelişme aşamasında olan adli muhasebecilik mesleğininin, muhasebe eğitimi veren öğretim elemanlarınca değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de Muhasebe-Finansman anabilim dalında görev yapan öğretim elemanlarının; “adli muhasebeye ilişkin farkındalık düzeylerinin”, “adli muhasebecilik mesleğinde ihtiyaç duyulan konular” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicileri hakkındaki görüşlerinin”, “adli muhasebecilik mesleğinin Türkiye’de gelişimine yönelik önerilerinin” ortaya konulmasıdır. Araştırma sonucunda araştırmaya katılanların “adli muhasebe farkındalık düzeylerine” yönelik ankette yer alan ifadelere 3,51, “adli muhasebecilik mesleğinde ihtiyaç duyulan konular” boyutu açısından 3,96 ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicileri” boyutu açısından 3,51’lik bir oranla yüksek düzeyde katıldıkları görülmüştür. Ayrıca daha önce birliktelik yapıp yapılmadığı ve yaş değişkeni açısından söz konusu görüşlerin anlamlı düzeyde farklılaştığı, cinsiyet, akademik unvan, eğitim durumu, iş

*Makale Geliş Tarihi (Date of Submission): 27.01.2022; Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 23.03.2022

Bu çalışma, 25-27 Kasım 2021 tarihinde MÖDAV tarafından düzenlenen 18. Uluslararası Muhasebe Konferansında sunulan bildirinin, yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiş halidir.

** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, seyhan.cil@hbv.edu.tr , <https://orcid.org/0000-0003-1012-3605>

*** Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, sgungor@nevsehir.edu.tr , <https://orcid.org/0000-0002-0675-2479>

**** Kayseri Üniversitesi, hasankocuyigit@kayseri.edu.tr , <https://orcid.org/0000-0001-6461-2944>

Atf (Citation): Çil Koçyiğit, S., Güngör Tanç, Ş. ve Koçyiğit, H. (2022). Türkiye’de Muhasebe-Finansman Anabilim Dalında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Bakış Açısıyla Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS131-ÖS159. <https://doi.org/10.31460/mbdd.1064067>

tecrübe süresi değişkeni bağlamında ise söz konusu görüşlerin anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adli muhasebe, Adli Muhasebecilik Mesleği, Muhasebe ve Finansman

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M42

FORENSIC ACCOUNTING AND FORENSIC ACCOUNTING PROFESSION FROM THE PERSPECTIVES OF THE ACCOUNTING FINANCE DEPARTMENT IN TURKEY

ABSTRACT

Although it has been accepted as a separate professional expertise in the world, it is important that the forensic accounting profession, which is still in the development stage in Turkey, is evaluated by the instructors who provide accounting education. The aim of this study is to reveal the instructors' -who are working in the department of Accounting-Finance in Turkey- awareness levels of forensic accounting, the issues needed in the forensic accounting profession and their opinions on the barriers of forensic accounting education, and suggestions for the development of the forensic accounting profession in Turkey. As a result of the research, high levels of participation were observed as the statements in the questionnaire regarding the "forensic accounting awareness levels" of the participants is 3,51, in terms of the dimension of "issues needed in the forensic accounting profession" is 3,96 and in terms of the dimension of "issues needed in the forensic accounting profession" is 3,51. In addition, it was concluded that whether an expert has been done before and the opinions differ significantly in terms of age variable. Also in the context of the variable of gender, academic title, educational status, and duration of work experience, there was no significant difference between these views.

Keywords: Forensic Accounting, Forensic Accounting Profession, Accounting and Finance

JEL Classification: M40, M41, M42

EXTENDED SUMMARY

PURPOSE AND MOTIVATION

This study of the aim's is to reveal in Turkey Instructors working in the Department of Accounting-Finance; awareness of the levels forensic accounting, Issues needed in the forensic accounting profession and opinions about the inhibitors of forensic accounting education and suggestions for the development of the forensic accounting profession in Turkey.

End of the study, participating in the research was observed high level of participation of those statements in the survey is intended 3,51 to "awareness levels of forensic accounting", 3,96 in terms of size "Subjects

needed in forensic accounting profession” and a ratio of 3.51 in terms of size “blockers of forensic accounting education”.

METHODOLOGY

This study includes that Instructors working in the Department of Accounting-Finance in Turkey. The research was done on July 2021 in which there are 1,573 people within the scope of the research.

The survey study to was used scanning model that in Turkey Instructors working in the Department of Accounting-Finance; awareness of the levels forensic accounting, Issues needed in the forensic accounting profession and opinions about the inhibitors of forensic accounting education and suggestions for the development of the forensic accounting profession in Turkey.

There are 7 sections in total of the survey.

The following methods were used in the analysis of the data obtained in the study:

Cronbach’s Alpha: It was used to reveal the reliability levels of the scales in the questionnaire form.

Frequency Distributions: It was used to reveal the results about the personal and professional characteristics of the faculty members. In this part, comments were made based on the percentage and the number of people.

Mann Whitney U and Kruskal-Wallis H Tests: In this research, The Tests was used that Mann Whitney U test to in order to the statistical difference of the means of the two groups that do not show normal distribution, Kruskal Wallis H test to examine whether there is a difference between more than two non-normally distributed means.

LSD Test: the number of individuals (n) in the groups is not equal and in case the number of groups is 3, that is a test to was used in order to determine between which groups the difference.

Normality analysis: In this research obtained these data has been applied normality analysis for in determining whether it has a normal distribution or not. In this part Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk’s significance values based on 0,05. The resulting value accepted 0,05 value, If it is less than 0.05, the data are not normally distributed or If it is large than 0.05, the data is normally distributed.

RESULTS AND DISCUSSION

For the purposes of the research, the following hypotheses will be tested.

1. the ages of the instructors is a significant difference that awareness of the levels forensic accounting, Issues needed in the forensic accounting profession and opinions about the inhibitors of forensic accounting education.

2. Gender of the instructors staff is a significant difference that awareness of the levels forensic accounting, Issues needed in the forensic accounting profession and opinions about the inhibitors of forensic accounting education
3. Whether the instructors have served as experts before is a significant difference that awareness of the levels forensic accounting, Issues needed in the forensic accounting profession and opinions about the inhibitors of forensic accounting education
4. Academic titles of instructors is a significant difference that awareness of the levels forensic accounting, Issues needed in the forensic accounting profession and opinions about the inhibitors of forensic accounting education.
5. Educational status of the instructors is a significant difference that awareness of the levels forensic accounting, Issues needed in the forensic accounting profession and opinions about the inhibitors of forensic accounting education
6. Work experience period of instructors is a significant difference that awareness of the levels forensic accounting, Issues needed in the forensic accounting profession and opinions about the inhibitors of forensic accounting education

Forensic accounting of awareness level with age shows the results of the analysis carried out for Issues needed in the forensic accounting profession and opinions about the inhibitors of forensic accounting education. According to this Forensic accounting of awareness level with age between significant difference and It has been concluded that the awareness levels of the older ones are higher.

CONCLUSION AND IMPLICATION

The results of the research are as follows:

Considering the status of forensic accounting courses in the curriculum: undergraduate programs, master's and doctoral programs of universities has been found that there is no in the vast majority of a separate forensic accounting lecture.

Participants in Turkey it see that the majority of them agreed what there is a significant need for forensic accounting profession, need for forensic accounting profession, forensic accounting lecture must be included separate in accounting undergraduate curricula on matters detecting and preventing fraud and corruption and Bankruptcy liquidation etc., graduate and doctoral and with the forensic accounting profession, the accounting profession will have a more respected place in our country.

The hypotheses formed in line with the purpose of the research is the results obtained by testing are as follows:

Whether or not an expert has been done before with significant difference between the level of awareness forensic accounting and it has been concluded that the awareness levels of those who have served as experts before are higher than who have not been experts. There is a significant difference between age and forensic accounting awareness level. It has been concluded that the awareness levels of the older ones are higher.

1. GİRİŞ

İşletmelerde gerçekleştirilen muhasebe skandallarının, muhasebe hilelerinin ve bu hilelerin getirdiği mali zararın oldukça büyük boyutlara ulaşması “Adli Muhasebe” kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Hile ve yolsuzlukla mücadelede önemli bir araç olarak kabul edilen adli muhasebe, muhasebe bilgi ve yetenekleriyle yasal olarak ortaya çıkan sorunların tespit edilerek, çözülmesini sağlayan uygulamalar olarak tanımlanmaktadır. Başka bir anlatımla adli muhasebe; soruşturmalar kapsamında muhasebe, denetim ve hukuk konularında gerekli olan ilkeler, kavramlar ve tekniklerin yanısıra yasal olarak finansal ve sosyal sorunların da çözüme kavuşturulması için kullanılmaktadır. Adli muhasebecilik, adli alanda kanıt niteliği taşıyabilen bilgi ve dökümanların toplanabilmesi, analiz ve değerlendirmelerinin yapılabilmesi için muhasebe, denetim, sayısal yöntemler, hukuk, finans, bilgi teknolojileri gibi alanlarda tecrübe ve deneyime sahip olmayı gerektiren bir disiplindir (Özdemir, 2017). “Adli muhasebecilik hukuk ve ceza mahkemelerindeki olayları incelemek, test etmek, soruşturmak, araştırmak, analiz etmek için finans, muhasebe, vergi ve denetim bilgilerinin uygulaması ve bu bilgiler arasındaki ilişkiler ile ilgilenen bir bilimdir” (Meriç, 2015). Bu tanımlardan hareketle adli muhasebe aşağıdaki alanları kapsamaktadır (Zabihollah & Lander, 1992, Aktaran: Güler & Alkan, 2010):

- (1) dava destek danışmanlığı (hukuki danışmanlık),
- (2) uzman şahitlik (uzman tanıklık/uzman görüşü),
- (3) hile denetçisi, araştırmacı muhasebecilik.

Dava Destek Danışmanlığı (Hukuki Danışmanlık): Dava desteği, mahkeme süreci başlatılmış ya da mahkeme süreci başlatılmamış bir dava konusu olay ortaya çıkmadan ya da ortaya çıktığı süreçte, avukatın görüşünü oluşturarak, savunmasına delil oluşturan bir muhasebe desteğini ifade etmektedir (Özdemir ve Yıldırım, 2017). Adli muhasebeci, söz konusu meslek dalı kapsamında bazen davalı bazen de davacı taraflar için yardımcı olmakta olup, hukuki olayın her iki tarafında da destek amacıyla yararlanılmaktadır. Davacı ile birlikte hareket ettiği durumlarda muhasebe işlem ya da olayları ile ilgili muhtemel dolandırıcılık şüphelerini tespit etmeye yönelik görevlerde bulunurken; davalı taraf için faaliyet gösterdiğinde ise, tam zıttı durum ortaya çıkmaktadır. Ayrıca adli muhasebeci mahkeme adına da, hâkimin muhasebe alanında bilgi ve deneyimlerinin yetersiz olduğu durumlarda görev alabilmektedir (Keleş ve Keleş, 2014). Buradan hareketle

amaç dava konusu olaya ilişkin belirlenen iddiaların bir danışmanın görüşüne dayandırılması ve analiz edilmesi bu bağlamda söz konusu iddiaların güvenilir bir şekilde çözüme kavuşturulması sağlanmaktadır (Tazegül & Kılıçbey, 2017).

Uzman Tanıklık (Uzman Görüşü): Adli yargı aşamasında cumhuriyet savcılığı veya mahkeme tarafından istem üzerine veya re'sen atanan adli muhasebe konusunda uzman kişiye **bilirkişi** denmektedir. Ceza Muhakemesi Kanunumuza göre; “katılan, vekili, şüpheli, sanık, müdafii veya kanunî temsilcinin, yargılama konusu olayla ilgili olarak veya bilirkişi raporunun hazırlanmasında değerlendirilmek üzere ya da bilirkişi raporu hakkında uzmanından bilimsel mütalaa alabilme” hakkı vardır (CMK m.67/6). Mesala dosyada adli muhasebe konusunda bir bilirkişi raporu var olsa bile sanık avukatı dava ile ilgili bir konuda adli mahasebeciden görüş alıp bunu mahkemeye sunabilir. Bu görüşe uygulamada uzman görüşü (uzman tanıklık) denmektedir (Özdemir, 2021: 689). Uzman tanıklık Ceza Muhakemesi Kanununun 67/6'ncı maddesinden hareketle öğreti ve uygulama tarafından yaratılmış bir kurumdur. Yani uzman tanıklık Türk hukuk sisteminde açıkta düzenlenmiş bir kurum değildir. Tanık ise fiil hakkında beş duyu organı ile bilgi ve görgü sahibi olmuş ve bunu adli mercilere aktaran kişidir. Tanıklarda mesleki tecrübe, bilgi ve beceriler gibi özel bir uzmanlık gerektiren durumlar söz konusu değildir (Alpagut Şenel ve Aslan, 2019). Uzman tanık ise dosyadaki deliller ve tanık beyanlarından hareketle bir bilirkişi gibi adli mercilere rapor sunmakta veya kanaatini bizzat bildirmektedir. Uzman tanıklık görevini yapacak olan adli muhasebecinin ehliyetli ve uzmanlık sahibi olduğu yeteneklerine ait belgelerinin olması gerekmektedir. Adli muhasebecinin geçmişteki tecrübe ve deneyimleri, söz konusu dava sürecinde alınacak kararlar üzerinde etkili olduğu için bu belgelere sahip olmak büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan bir adli muhasebeci mahkemede uzman tanık vasfı ile hiçbir kimsenin tesiri ve etkisi altında kalmaksızın, güvenilir bir şekilde problemlerle ilgili çözümlere ilişkin önerilerini ortaya koymalıdır (Kızıl ve diğerleri, 2019).

Hile Denetçisi, Araştırmacı Muhasebeci, Adli Muhasebeci: Hileli işlemlerin kapsamı ve bu işlemlerin neden olduğu zararlar günümüzde önemli ölçüde artış göstermektedir. Bu hileleri genellikle şu şekillerde örneklendirebiliriz. İşletmeye karşı işletme çalışanları tarafından yapılan hile, işletmede çalışan beyaz yakalılar tarafından yapılan hile, işletmede üst pozisyonda çalışan kişilerin bilgi kullanıcılarını yanıltmaya yönelik yaptıkları hileler ise yatırımlarla ilgili yapılan hileler, ticari hileler (rüşvet) ve komisyonlar, banka işlemleri ile ilgili hileler, elektronik fon transferi (EFT) ile ilgili hileler, bilgi teknolojileri hileleri, kredi kartı hileleri, internet kullanımı ile yapılan hilelerdir (Bozkurt, 2000). Söz konusu hilelerin ya da buna benzer hilelerin tespit edilmesi ve önlenmesi amacıyla yeni bir mesleki uzmanlık alanı olarak “Adli Muhasebecilik Mesleği” ortaya çıkmıştır. Söz konusu mesleğe ilişkin belirlenen faaliyet alanlarında çalışan

kişiler “Hile Denetçisi”, “Adli Muhasebeci” veya “Araştırmacı Muhasebeci” olarak da isimlendirilmektedir (Bozkurt, 2000). Söz konusu uzmanlık alanının kapsamı, cezai müeyyidelerle ilgili olarak ortaya çıkan şikayetlerle ilgili husular, hukuki anlaşmazlıklardan ortaya çıkan tazminat belgeleri ve kurumsal soruşturma süreçlerinde ortaya çıkan ifadeler ve incelemeleri içermekte olup, bu kapsam dahilinde yapılan incelemelere ilişkin elde edilen bulgular, bireyleri ya da kurumları etkileyecek niteliktedir. Adli muhasebe alanında uzman kişi, hile denetçisi ve/veya araştırmacı muhasebecilik gibi görev ve faaliyetleri yürütmektedir (Erdoğan, 2020). Hile araştırmacılığının görevi ifa edilirken, hile ve hileyi gerçekleştiren kişiler tespit edilmekle birlikte hilenin boyutlarını da ortaya çıkarmaktadır (Pamukçu, 2017).

Dünyada ayrı bir mesleki uzmanlık olarak kabul edilmiş olmasına rağmen, Türkiye’de ise henüz gelişme aşamasındadır.

Adli muhasebe; genel kabul görmüş muhasebe standartları çerçevesinde mahkeme süreci başlamış ya da başlamamış, mali işlem ya da olayların mesleki yeterliliğe sahip kişi ya da kurumlarca, hukuki ve muhasebe işleyiş süreçleri açısından tekrar yorumlanarak gerçeğe en uygun bir biçimde sonuçlandırılmasını sağlayan bir uzmanlık alanıdır. Bu bağlamda adli muhasebe kişileri ve kurumlar arasındaki hukuki sorunların çözülmesi adına mevcut kanıtları toplayarak çözülemeyen sorunların finansal bilgi, tecrübe ve araştırmalarla çözümlenebilmesi olarak ifade edilmektedir (Pamukçu, 2017). Muhasebe denetimi ile adli muhasebe alanlarının birbirine benzer ve farklı yönleri bulunmaktadır. Bu benzerlik veya farklılıklardan bazıları aşağıdaki gibidir (Gülten & Toraman, 2020):

- Muhasebe denetiminde de adli muhasebede de ortak amaç; finansal raporlamanın kurallara uygun olarak hazırlanmasının sağlanmasıdır,
- Hem muhasebe denetimi hem de adli muhasebe çalışmalarında işletmenin mevcut durumu, sektörün yapısı ve faaliyet konuları ile ilgili bilgi sahibi olunması yer almaktadır,
- Muhasebe denetiminde finansal raporların genel kabul görmüş muhasebe ilke ve standartlarına uygunluk incelenirken, adli muhasebe de varlıkların kötüye kullanılması ve hileli işlemler ya da olaylar incelenmektedir,
- Muhasebe denetimi; çalışmalarında finansal raporların tamamı üzerinde görüş oluştururken, adli muhasebe genel değerlendirmeden farklı olarak çalışanlar, birimler ve kayıtlar gibi hususlarda değerlendirme yapmaktadır,
- Adli muhasebede işlem ya da olayların derinlemesine incelenmesi istenmektedir,
- Muhasebe denetimi işletmenin raporlama sistemini incelerken, adli muhasebe yönetimin kasıtlı, bilinçli yanlış beyan ettiği işlemleri incelemektedir,
- Muhasebe denetimi, denetim çalışmalarını işgörenlerin bilgisi dahilinde yaparken, adli muhasebe çalışmalarında işgörenler araştırmacının amacını ve niçin yapıldığını bilmemektedirler,

- Muhasebe denetiminde önceki çalışmalardan yararlanır, adli muhasebede ise çok az sayıda çalışmadan yararlanır,
- Muhasebe denetiminde yönetimin beyanı göz önünde bulundurulurken, adli muhasebede yönetimin beyanlarına çok dikkat edilmez,
- Muhasebe denetimi süreklilik arz ederken, adli muhasebe süreklilik gerektirmeyen ve devamlı olarak yapılmasına gerek olmayan bir faaliyettir,
- Muhasebe denetiminde denetçilerin hazırladığı çalışma kâğıtlarında bir standart aranmazken, adli muhasebede kanıt olarak kabul edilen belgeler hukuki kurallara göre belirli şekil şartları taşırlar,
- Muhasebe denetiminde işlemler genel kabul görmüş denetim standartlarına göre belirlenirken, adli muhasebede işlemler bilgi, yetenek ve mesleki tecrübelerle göre belirlenmektedir,
- Muhasebe denetiminde çalışmalar sonucunda herhangi bir görüş oluşturulurken, adli muhasebede işlemlerin yeniden incelenmesi ya da nasıl yapılması gerektiği ile ilgili herhangi bir görüş oluşturulmamaktadır,
- Muhasebe denetiminde bilgi ve belgelerin aksi ispatlanmadıkça doğru kabul edilirken, adli muhasebede belgeler daha şüpheli ve üzerinde işlem yapılmış gibi inceleme konusu yapılmaktadır,
- Muhasebe denetiminde kişisel görüşleri destekleyen kanıtlara önem verilirken, adli muhasebe tüm kanıtların toplanması ve korunması yolu benimsenmektedir,
- Muhasebe denetiminde elde edilen bulguların genellikle sözlü bir şekilde ifade edilmesi istenmezken, adli muhasebede elde edilen kanıtların sözlü bir şekilde sunulması istenebilmektedir. Görüldüğü gibi muhasebe denetimi işlem ya da belgelere daha genel bir şekilde yaklaşımda bulunurken, adli muhasebe bireysel işlem ya da kanıt dayalı olarak yürüttüğü faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bu çalışma ile; Türkiye’de Muhasebe-Finansman anabilim dalında görevli öğretim elemanlarının; “adli muhasebeye ilişkin farkındalık düzeylerinin”, “adli muhasebecilik mesleğinde ihtiyaç duyulan konular” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicileri” hakkındaki görüşlerinin” ve “adli muhasebecilik mesleğinin Türkiye’de gelişimine yönelik önerilerinin” ortaya konulması amaçlanmaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Adli muhasebe eğitimi ile ilgili olarak Türkçe literatürde yapılan çalışmalar ve elde edilen temel bulgular aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

Kadooğlu Aydın, Demirkol, Tancı Yıldırım & İkvan (2021) tarafından yapılan “Adli Muhasebe Uygulamalarına Yönelik Kısıtlayıcı Faktörlerin Değerlendirilmesi: Şanlıurfa Muhasebe Meslek Mensupları Uygulaması” başlıkla çalışmada; Şanlıurfa SMMO’ya kayıtlı meslek mensuplarının meslek örgütlerinin adli muhasebe eğitimlerindeki rollerine ilişkin ifadelerde kararsız bir tutuma sahip oldukları görülmüş olup,

muhasebe uygulamalarına ilişkin kısıtlayıcı faktörler ile demografik özellikler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Özer & Esmeray (2021) tarafından yapılan “Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebeciliğe İlişkin Farkındalık ve Algı Düzeyleri Farklılıkları” isimli çalışmada Kayseri’de SMMMO’ya kayıtlı muhasebe meslek mensuplarının adli muhasebe ile ilgili görüşleri değerlendirilmiş ve adli muhasebecilik mesleği ile ilgili farkındalıklarının ve algı düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda yaş grupları ve deneyim açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Karlıoğlu & Karavardar (2019) tarafından yapılan “Adli Muhasebe Mesleğinin Muhasebe Meslek Mensupları Arasında Farkındalığı: Trabzon SMMMO Üyelerine Yönelik Bir Araştırma” başlıklı çalışma ile SMMM’lerin hile ve yolsuzlukları önlemede işletmelerin yürüttüğü denetim faaliyetlerinin yetersiz kaldığını, adli muhasebe mesleğine ilişkin yasal herhangi bir düzenlemenin olmadığını, mesleğe ilişkin gerekli eğitimin verilmediğini, söz konusu mesleğe ilişkin herhangi bir staj sürecinin de olmadığını ve buna ilişkin düzenlemeler yapılması gerektiği görüşündedirler.

Deniz & Yaslıdağ (2019) tarafından yapılan “Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleğinin Geliştirilmesi Üzerine Bir İnceleme” başlıklı çalışma; İstanbul ve Batman’da faaliyet gösteren SMMM üzerine yapılmış bir çalışmadır. Çalışma sonucunda, adli muhasebe mesleği hakkında bilgi sahibi olmalarına karşın, adli muhasebe mesleğinin gereklilikleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra katılımcıların Türkiye’de söz konusu mesleğe ihtiyaç olduğu görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır.

Öztürk & diğerleri (2019) tarafından yapılan “TRA 2 Bölgesi Akademisyenlerinin Bakış Açısıyla Adli Muhasebe Eğitimi” adlı çalışma bulgularına göre; TRA 2 bölgesinde bulunan devlet üniversitelerinde adli muhasebe mesleğinin gerekliliklerine ilişkin eğitimin ders müfredatlarında yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kıllı & Çeviren (2017) tarafından yapılan “Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebe Farkındalıkları: Mersin İlinde Bir Araştırma” başlıklı çalışma ile; muhasebe meslek mensuplarının adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleğinin ismi hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları, ancak mesleğin gerekliliklerine ilişkin henüz yeterince bilgi sahibi olmadıkları görüşüne ulaşılmıştır.

Akın & Onat (2015) tarafından yapılan “Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebecilik Kavramına Bakış Açılarının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışma sonucunda; adli muhasebecilik mesleğinin cinsiyet ve yaşla bağlantılı olarak bakış açıları bakımından farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Çiğer & Topsakal (2015) tarafından yapılan “Adli Muhasebecilik Mesleğine Genel Bakış: Adli Muhasebe Eğitiminin Faydaları ve Engelleycileri” başlıklı çalışmaya Antalya ilindeki 257 SMMM ve 357

avukat dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda ülkemizde yeteri kadar adli muhasebe hakkında bilgi veren üniversite biriminin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çabuk & Yücel (2012) tarafından yapılan “Adli Muhasebecilik Mesleğinin Türkiye’deki Gelişme Potansiyeline Yönelik Bir Araştırma” başlıklı çalışmanın evrenini 683 adet YMM Şirketi oluşturmuştur. Çalışma ile Türkiye’de mevcut denetim sürecinin adli muhasebe mesleği gereklilikleri için gerekli alt yapısının ve eğitim sisteminin yetersiz olduğu görülmüş ve mesleğin gelişimi için yapılması gereken faaliyetler değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Literatürde yapılan çalışmalar ve bunların sonucunda elde edilen bulgular yıllar bazında bakıldığı zaman benzer şekilde adli muhasebe farkındalığı olduğu fakat yeterli bilgi birikimlerinin olmadığı ve mesleğin gelişimine ilişkin de herhangi bir yasal düzenleme yapılmadığı görüşlerine ulaşılmıştır.

3. METODOLOJİ

3.1.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de Muhasebe-Finansman anabilim dalında görevli öğretim elemanlarının; “adli muhasebeye ilişkin farkındalık düzeylerinin”, “adli muhasebecilik mesleğinde ihtiyaç duyulan konular” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicileri” hakkındaki görüşlerinin” ve “adli muhasebecilik mesleğinin Türkiye’de gelişimine yönelik önerilerinin” ortaya konulmasıdır.

3.2.Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırma Türkiye’de Muhasebe-Finansman anabilim dalında görevli öğretim elemanlarını kapsamaktadır. Araştırmanın yapıldığı Temmuz 2021 tarihinde araştırma kapsamında 1.573 kişi bulunmaktadır. Örneklemin evreni temsil ettiğinin göstergesi olarak aşağıdaki formül kullanılmıştır (Yamane, 2001).

$$n = \frac{Nz^2pq}{Nd^2 + z^2pq}$$

Bu formül ele alınarak, %95 güvenirlilik ve 0,50 olayın görülme sıklığı ile gerekli örneklem sayısının 309 olması yeterlidir. Çalışmaya 310 kişi dahil edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Modeli

Yukarıda belirtilen sözkonusu amaç çerçevesinde bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada verilerin toplanması noktasında anket yöntemine başvurulmuştur. Çalışmada Deniz ve Yaslıdağ (2019) tarafından Çabuk ve Yücel (2012) ile Ciğer ve Topsakal (2015)’in çalışmalarından yararlanarak hazırlanmış oldukları anket formu kullanılmıştır. Anket formu kullanma izni yazarlardan mail

ortamında alınmış olup, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan 16.11.2020 Tarih ve 20 Sayılı Etik Kurul izni mevcuttur.

Anket içerisinde toplam 7 bölüm yer almaktadır.

Anketin birinci bölümünde katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve daha önce bilirkişilik yapıp yapmadığına ilişkin sorulara yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde adli muhasebe derslerinin müfredatlarda yer alma durumlarını ortaya koyan toplam 6 ifade yer almaktadır. Bu ifadeler için katılımcıların Evet-Hayır tarzında cevap vermeleri sağlanmıştır. Anketin üçüncü bölümünde katılımcıların adli muhasebe farkındalık düzeylerini ortaya koyan toplam 7 ifade yer almaktadır. Anket formunun dördüncü bölümünde adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara yönelik katılımcıların görüşlerini ortaya koyan toplam 7 ifade yer almaktadır. Anket formunun beşinci bölümünde adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine yönelik görüşlerini ortaya koyan toplam 5 ifade yer almaktadır. Anket formunun son bölümü olan altıncı bölümde, ülkemizde adli muhasebecilik mesleğinin gelişmesine yönelik önerileri ortaya koyan toplam 17 ifade yer almaktadır. Anketin üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı bölümündeki ifadeler için katılımcılardan 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum ve 5: Kesinlikle Katılıyorum şeklinde cevaplar istenmiştir.

3.5. Veri Değerlendirme Yöntemi

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde kullanılan yöntemler:

Anket formu içerisinde yer alan ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin ortaya konulmasında Cronbach's Alpha kullanılmıştır.

Öğretim elemanlarının kişisel ve mesleki özelliklerine yönelik sonuçları ortaya koymak amacıyla frekans dağılımları kullanılmış olup, yüzdelik ve kişi sayısı üzerinden yorumlar yapılmıştır.

Ölçek ifadelerinin ortalama ve standart sapma değerlerinin ortaya konulmasında tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Elde edilen ortalama değerleri yorumlanırken aşağıdaki sınıflamalar baz alınmıştır (Kaplanoğlu, 2014):

1,00-1,80	Çok düşük
1,81-2,60	Düşük
2,61-3,40	Orta
3,41-4,20	Yüksek
4,21-5,00	Çok yüksek

Bu araştırmada, normal dağılım göstermeyen iki grubun ortalamalarının istatistiksel olarak farklılığının test edilmesi amacıyla Mann Whitney U testi, normal dağılım göstermeyen ikiden fazla ortalama arasında fark olup olmadığının test edilmesi için ise Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti amacıyla gruplardaki birey (n) sayılarının eşit olmadığı ve grup sayısının 3 olduğu durumda LSD Testi kullanılmıştır.

Araştırma ile elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin tespit edilmesi için normallik analizi yapılmıştır. Bu kısımda verilerin normal dağılımında Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk anlamlılık değerleri 0,05 olarak baz alınmıştır. Elde edilen değer 0,05'ten küçük olduğu durumda verilerin normal dağılmadığı, büyük olduğu durumda ise verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir.

3.6. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amaçları doğrultusunda aşağıdaki hipotezler test edilecektir.

H1. Öğretim elemanlarının cinsiyetleri ile; “adli muhasebe farkındalık düzeyine” “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2. Öğretim elemanlarının daha önce bilirkişilik yapıp yapmadığı ile; “adli muhasebe farkındalık düzeyine”, “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3. Öğretim elemanlarının yaşları ile; “adli muhasebe farkındalık düzeyine”, “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H4. Öğretim elemanlarının akademik ünvanları ile; “adli muhasebe farkındalık düzeyine”, “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H5. Öğretim elemanlarının eğitim durumları ile; “adli muhasebe farkındalık düzeyine”, “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H6. Öğretim elemanlarının iş tecrübe süreleri ile; “adli muhasebe farkındalık düzeyine”, “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

3.7. Güvenirlilik Analizi ve Normallik Testi

Anket formu içerisinde yer alan ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin ortaya konulmasında Cronbach's Alpha kullanılmıştır. Kalaycı (2005: 405)'e göre ölçek ifadelerinin “oldukça güvenilir” ve “yüksek derecede güvenilir” olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Güvenirlik Analizi Sonuçları

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi	0,87	7
Adli Muhasebecilik Mesleğinde İhtiyaç Duyulan Konular	0,88	7
Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri	0,70	5
Adli Muhasebecilik Mesleğinin Gelişmesine Yönelik Önerileri	0,87	17

Elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit edilmesi amacıyla yapılan normallik testi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Normallik Test Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	p	İstatistik	df	p
Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi	,067	310	,002	,985	310	,003
Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular	,087	310	,000	,936	310	,000
Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri	,068	310	,001	,986	310	,004

Tablo 2’ye bakıldığında elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini ortaya koyan anlamlılık düzeyinin 0,05’ten küçük olduğu görülmüştür. Bu değer, verilerin normal dağılmadığını göstermektedir. Bu nedenle, araştırmada parametrik olmayan test yöntemleri kullanılmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın bu kısmında öncelikle öğretim elemanlarının demografik bilgilerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bir sonraki aşamada ise, anket formu içerisinde yer alan ölçeklere ait tanımlayıcı bulgulara yer verilmiştir. Son aşamada araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulmuş olunan hipotezlerin test sonuçları yer almaktadır.

4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki Tablo 3’te öğretim elemanlarının görev yaptıkları üniversite türü, akademik unvan, yaş, cinsiyet, medeni durum, unvan ve eğitim düzeyi gibi kişisel ve mesleki özelliklerine ait sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 3. Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

	N	%
Görev yaptığınız üniversitenin türü nedir?		
Devlet Üniversitesi	291	93,9
Vakıf Üniversitesi	19	6,1
Toplam	310	100,0
Akademik ünvanınız nedir?		
Arş. Gör.	8	2,6
Arş. Gör. Dr.	15	4,8
Öğretim Gör.	55	17,7
Öğretim Gör. Dr.	16	5,2
Doktor Öğretim Üyesi	86	27,7
Doçent Dr.	70	22,6
Prof. Dr.	60	19,4
Toplam	310	100,0
Cinsiyetiniz nedir?		
Erkek	183	59,0
Kadın	127	41,0
Toplam	310	100,0
Medeni durumunuz nedir?		
Evli	245	79,0
Bekar	65	21,0
Toplam	310	100,0
Eğitim durumunuz nedir?		
Lisans	3	1,0
Yüksek Lisans	44	14,2
Doktora	263	84,8
Toplam	310	100,0
Yaşınız nedir?		
20-30 yaş	12	3,9
31-40 yaş	131	42,3
41-50 yaş	107	34,5
51-60 yaş	53	17,1
61-70 yaş	6	1,9
71 yaş ve üzeri	1	,3
Toplam	310	100,0
İş tecrübe süreniz nedir?		
0-5 yıl	22	7,1
6-10 yıl	46	14,8
11-15 yıl	68	21,9
16-20 yıl	60	19,4
21-25 yıl	62	20,0
26-30 yıl	28	9,0
31 yıl ve üzeri	24	7,7
Toplam	310	100,0
Daha önce bilirkişilik yaptınız mı?		
Evet	118	38,1
Hayır	192	61,9
Toplam	310	100,0

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görev yaptıkları üniversite türlerine yönelik elde edilen sonuçlarda %93,9'unun devlet üniversitelerinde, %6,1'inin ise vakıf üniversitelerinde görev yaptığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılanların unvanlarına yönelik dağılımlarda %27,7'sinin Doktor Öğretim Üyesi; %22,6'sının Doçent Dr. ve %19,4'ünün Prof. Dr. olduğu tespit edilmiştir. %17,7'sinin Öğretim Gör.; %5,2'sinin Öğretim Gör. Dr.; %4,8'inin Arş. Gör. Dr.; %2,6'sının Arş. Gör. olduğu görülmüştür.

Katılımcıların cinsiyet dağılımlarında %59'unun erkek, %41'inin ise kadın olduğu görülmüştür.

Katılımcıların %79'unun evli, %21'inin ise bekar olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların yaş dağılımlarında daha çok 31-40 (%42,3) ile 41-50 (%34,5) yaş aralığında yer aldıkları görülmüştür.

Öğretim elemanlarının daha çok 11-15 yıl (%21,9), 21-25 yıl (%20) ve 16-20 yıl (%19,4) iş tecrübe süresine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların çoğunluğunun (%61,9) daha önce bilirkişilik yapmadığı tespit edilmiştir.

4.2. Adli Muhasebe Derslerinin Müfredatlarda Yer Alma Durumları

Adli muhasebe derslerinin müfredatlarda yer alma durumları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Adli Muhasebe Derslerinin Müfredatlarda Yer Alma Durumları

	N	%	
Üniversitenizin lisans müfredatınızda ayrı bir adli muhasebe dersi var mı?	Evet	17	5,5
	Hayır	293	94,5
Lisans müfredatınızda ayrı bir adli muhasebe dersi yoksa, denetim vs. bir ders kapsamı içinde adli muhasebeye ilişkin bilgiler veriliyor mu?	Evet	131	44,7
	Hayır	162	55,3
Üniversitenizin yüksek lisans müfredatınızda ayrı bir adli muhasebe dersi var mı?	Evet	50	16,1
	Hayır	260	83,9
Yüksek Lisans müfredatınızda ayrı bir adli muhasebe dersi yoksa, denetim vs. bir ders kapsamı içinde adli muhasebeye ilişkin bilgiler veriliyor mu?	Evet	118	45,4
	Hayır	142	54,6
Üniversitenizin doktora müfredatınızda ayrı bir adli muhasebe dersi var mı?	Evet	37	11,9
	Hayır	273	88,1
Doktora müfredatınızda ayrı bir adli muhasebe dersi yoksa, denetim vs. bir ders kapsamı içinde adli muhasebeye ilişkin bilgiler veriliyor mu?	Evet	106	34,2
	Hayır	167	53,9

Yukarıdaki tabloda adli muhasebe derslerinin müfredatta yer alma durumlarına yönelik elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Buna göre, öğretim elemanlarının %5,5'i üniversitelerinin lisans müfredatlarında ayrı bir adli muhasebe dersine yer verildiğini, %94,5'i ise buna yer verilmediğini ifade etmiştir. Lisans

müfredatlarında adli muhasebe dersine yer verilmediğini ifade edenlerin %44,7’si denetim vs. bir ders kapsamında adli muhasebeye ilişkin bilgi verildiğini, %55,3’ü ise bilgi verilmediğini ifade etmiştir.

Öğretim elemanlarının %16,1’i üniversitelerinin yüksek lisans müfredatlarında ayrı bir adli muhasebe derslerine yer verildiğini, %83,9’u ise buna yer verilmediğini ifade etmiştir. Yüksek lisans müfredatlarında adli muhasebe dersine yer verilmediğini ifade edenlerin %45,4’ü denetim vs. bir ders kapsamında adli muhasebeye ilişkin bilgi verildiğini, %54,6’sı ise bilgi verilmediğini ifade etmiştir.

Öğretim elemanlarının %11,9’u üniversitelerinin doktora müfredatlarında ayrı bir adli muhasebe dersine yer verildiğini, %88,1’i ise buna yer verilmediğini ifade etmiştir. Doktora müfredatlarında adli muhasebe dersine yer verilmediğini ifade edenlerin %34,2’si denetim vs. bir ders kapsamında adli muhasebeye ilişkin bilgi verildiğini, %53,9’u ise bilgi verilmediğini ifade etmiştir.

4.3. Ölçek İfadelerine Yönelik Betimsel İstatistikler

Araştırmanın bu kısmında anket formu içerisinde yer alan ölçek ifadelerinin tanımlayıcı istatistikleri yer almaktadır. Aşağıdaki Tablo 5’te her bir ifadeye katılım sayıları, yüzde dağılımları ve bu ifadelere ait ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

4.3.1. Adli Muhasebe Farkındalık Düzeylerini Ortaya Koyan İfadelerin Betimsel İstatistikleri

Tablo 5’te “adli muhasebe farkındalık düzeylerini” ortaya koyan ifadelerin betimsel istatistikleri verilmiştir.

Tablo 5. Adli Muhasebe Farkındalık Düzeylerini Ortaya Koyan İfadelerin Betimsel İstatistikleri

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum		Ort.	SS
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Adli muhasebe alanıyla ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibiyim.	22	7,1	42	13,5	97	31,3	89	28,7	60	19,4	3,40	1,152
Adli Muhasebe alanlarından “Hile Denetçiliği” hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibiyim.	19	6,1	48	15,5	72	23,2	104	33,5	67	21,6	3,49	1,168
Adli Muhasebe alanlarından “Dava Destek Danışmanlığı” hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibiyim.	48	15,5	96	31,0	79	25,5	47	15,2	40	12,9	2,79	1,248
Adli Muhasebe alanlarından “Bilirkişilik (Uzman Tanıklık)” hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibiyim.	38	12,3	65	21,0	81	26,1	71	22,9	55	17,7	3,13	1,276
Ülkemizde adli muhasebecilik mesleğine önemli ölçüde ihtiyaç vardır.	6	1,9	3	1,0	36	11,6	110	35,5	155	50,0	4,31	,859
“Adli Muhasebe” ve “Bağımsız Denetim” uygulamaları arasında önemli farklılıklar vardır.	2	0,6	19	6,1	80	25,8	135	43,5	74	23,9	3,84	,881
“Uzman Tanıklık” ile “Bilirkişilik müessesesi” arasında önemli farklılıklar vardır.	5	1,6	23	7,4	110	35,5	124	40,0	48	15,5	3,60	,893

Katılımcıların adli muhasebe farkındalık düzeylerini ortaya koyan ifadelerden en yüksek düzeyli ortalamayı “ülkemizde adli muhasebecilik mesleğine önemli ölçüde ihtiyaç vardır” ifadesi ile sağladığı; en düşük ortalamayı ise “adli muhasebe alanlarından “Dava Destek Danışmanlığı” hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibiyim” ifadesi ile sağladığı ortaya çıkmıştır.

Bunun yanında katılımcıların “adli muhasebe alanıyla ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibiyim” ifadesine ve “Adli Muhasebe alanlarından “Bilirkişilik (Uzman Tanıklık)” hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibiyim” ifadesine orta düzeyde; “Adli Muhasebe alanlarından “Hile Denetçiliği” hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibiyim” ifadesine ise yüksek düzeyde katıldıkları, “Adli Muhasebe ve Bağımsız Denetim uygulamaları arasında önemli farklılıklar vardır” ifadesine (3,84) ve “Uzman Tanıklık ile Bilirkişilik müessesesi arasında önemli farklılıklar vardır” ifadesine (3,60) yüksek düzeyde katılım sağladıkları görülmüştür.

4.3.2. Adli Muhasebecilik Mesleğinde İhtiyaç Duyulan Konulara Yönelik Elde Edilen Betimsel İstatistikler

Tablo 6’da “adli muhasebecilik mesleğinde ihtiyaç duyulan konulara” yönelik elde edilen betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 6. Adli Muhasebecilik Mesleğinde İhtiyaç Duyulan Konulara Yönelik Elde Edilen Betimsel İstatistikler

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum		Ort.	SS
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Ekonomik zararların hesaplanması konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır.	5	1,6	14	4,5	50	16,1	132	42,6	109	35,2	4,05	,916
Hile ve yolsuzlukların tespit edilmesi konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır.	4	1,3	2	0,6	29	9,4	129	41,6	146	47,1	4,33	,776
Hile ve yolsuzlukların engellenmesi konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır.	7	2,3	8	2,6	31	10,0	129	41,6	135	43,5	4,22	,893
Varlıkların değerlendirilmesi konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır.	10	3,2	25	8,1	90	29,0	103	33,2	82	26,5	3,72	1,044
İflas tasfiye vb. konularda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır.	6	1,9	13	4,2	59	19,0	125	40,3	107	34,5	4,01	,938
Aile hukuku konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır.	9	2,9	42	13,5	122	39,4	90	29,0	47	15,2	3,40	,996
Bilgisayar destekli adli incelemeler konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır.	5	1,6	12	3,9	63	20,3	138	44,5	92	29,7	3,97	,895

Adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara yönelik elde edilen betimsel istatistiklerde en yüksek düzeyli ortalamaların “Hile ve yolsuzlukların tespit edilmesi konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır” (4,33= çok yüksek) ve “Hile ve yolsuzlukların engellenmesi konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır” (4,22= çok yüksek) ifadesine, en düşük düzeyli katılımın ise “Aile hukuku konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır” (3,40= orta düzeyde) ifadesine ait olduğu ortaya çıkmıştır.

Bunun yanında diğer ifadeler olan; “ekonomik zararların hesaplanması konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır” (4,05= yüksek), “varlıkların değerlemesi konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır” 3,72, “iflas tasfiye vb. konularda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır” 4,01 ve “bilgisayar destekli adli incelemeler konusunda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulmaktadır” 3,97 ifadelerine ise katılımcıların yüksek düzeyde katılım sağladıkları ortaya çıkmıştır.

4.3.3. Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleycilerine Yönelik Elde Edilen Betimsel İstatistikler

Tablo 7’de “adli muhasebe eğitiminin engelleycilerine” yönelik elde edilen betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 7. Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleycilerine Yönelik Elde Edilen Betimsel İstatistikler

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.	SS
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Adli muhasebe konusunda eğitim veren fakülte/enstitü sayısı yetersizdir.	7	2,3	18	5,8	54	17,4	134	43,2	97	31,3	3,95	,961
Okul yönetiminin/idarenin ilgi ve desteği yetersizdir.	19	6,1	56	18,1	99	31,9	87	28,1	49	15,8	3,29	1,121
Adli muhasebe konusunda eğitim-öğretim malzemesi yetersizdir.	16	5,2	43	13,9	90	29,0	106	34,2	55	17,7	3,45	1,093
Adli muhasebe konusunda iş imkânının olmaması	21	6,8	48	15,5	95	30,6	105	33,9	41	13,2	3,31	1,095
Adli muhasebe konusunda gevşek tutum olması	9	2,9	21	6,8	122	39,4	114	36,8	44	14,2	3,53	,920

Adli muhasebe eğitiminin engelleycilerine yönelik ifadelerle ilişkin elde edilen betimsel istatistiklerde en yüksek düzeyli ortalamanın “adli muhasebe konusunda eğitim veren fakülte/enstitü sayısı yetersizdir”

ifadesine, en düşük düzeyli ortalamanın ise “okul yönetiminin/idarenin ilgi ve desteği yetersizdir” ifadesine ait olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu kısımda ayrıca, katılımcıların “adli muhasebe konusunda eğitim-öğretim malzemesi yetersizdir” ifadesine yüksek düzeyde; “adli muhasebe konusunda iş imkânının olmaması” ifadesine ise katılımcıların orta düzeyde katılım sağladıkları ortaya çıkmıştır.

4.3.4. Adli Muhasebecilik Mesleğinin Gelişimine Yönelik Önerilere İlişkin Elde Edilen Betimsel İstatistikler

Tablo 8’de “adli muhasebecilik mesleğinin gelişimine yönelik önerilere” ilişkin elde edilen betimsel istatistikler verilmiştir.

Tablo 8. Adli Muhasebecilik Mesleğinin Gelişimine Yönelik Önerilere İlişkin Elde Edilen Betimsel İstatistikler

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort.	SS
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Adli muhasebecilik mesleğine yönelik lisans düzeyinde bölümler oluşturulmalıdır.	17	5,5	62	20,0	73	23,5	93	30,0	65	21,0	3,41	1,181
Adli muhasebecilik mesleğine yönelik lisansüstü programları oluşturulmalıdır.	8	2,6	20	6,5	42	13,5	120	38,7	120	38,7	4,05	1,007
Muhasebe lisans müfredatlarında ayrı bir adli muhasebe dersi yer almalıdır.	8	2,6	24	7,7	64	20,6	105	33,9	109	35,2	3,91	1,047
Muhasebe yüksek lisans müfredatlarında ayrı bir adli muhasebe dersi yer almalıdır.	5	1,6	8	2,6	43	13,9	108	34,8	146	47,1	4,23	,898
Muhasebe doktora müfredatlarında ayrı bir adli muhasebe dersi yer almalıdır.	2	0,6	11	3,5	39	12,6	103	33,2	155	50,0	4,28	,865
Adli muhasebe eğitimi yetkili özel kuruluşlarca verilmelidir.	21	6,8	49	15,8	110	35,5	78	25,2	52	16,8	3,29	1,127
Adli muhasebe uzmanlığı için TESMER tarafından bir eğitim programı oluşturulmalıdır.	10	3,2	16	5,2	65	21,0	141	45,5	78	25,2	3,84	,968

Adli muhasebecilik mesleğinin 3568 no'lu meslek yasası ile düzenlenmesi gerekmektedir.	6	1,9	11	3,5	78	25,2	125	40,3	90	29,0	3,91	,923
Adli muhasebe uzmanı unvanı sadece TÜRMOB tarafından verilen belge ile kazanılmalıdır.	19	6,1	29	9,4	91	29,4	98	31,6	73	23,5	3,57	1,129
Adli muhasebe uzmanı unvanına sahip olunması için bir bağımsız denetim firmasında en az iki yıl staj zorunluluğu getirilmelidir.	22	7,1	27	8,7	91	29,4	106	34,2	64	20,6	3,53	1,125
Adli muhasebe uzmanı unvanına sahip olunması için Maliye Bakanlığının gözetiminde bir sınav yapılmalıdır.	22	7,1	29	9,4	73	23,5	110	35,5	76	24,5	3,61	1,160
"Adli muhasebe uzmanı" unvanına sahip olunması için bir hukuk bürosunda en az bir yıl staj zorunluluğu getirilmelidir.	36	11,6	34	11,0	105	33,9	94	30,3	41	13,2	3,23	1,166
Bağımsız Denetim şirketlerine en az bir adli muhasebeci ile çalışma şartı getirilmelidir.	13	4,2	11	3,5	75	24,2	124	40,0	87	28,1	3,84	1,010
"Uzman Tanıklık" ve "Dava Desteği" hizmetlerinin etkinliği için Hukuk Muhakemeleri Kanununa yeni düzenlemeler getirilmelidir.	4	1,3	5	1,6	76	24,5	141	45,5	84	27,1	3,95	,835
Adli muhasebecilik mesleği ile ülkemizde muhasebe mesleği daha saygın yere sahip olacaktır.	10	3,2	11	3,5	48	15,5	123	39,7	118	38,1	4,06	,984
"Adli muhasebe uzmanı" unvanına sahip olunması için Kriminal Polis Laboratuvarlarında en az bir yıl staj zorunluluğu getirilmelidir.	34	11,0	57	18,4	120	38,7	74	23,9	25	8,1	3,00	1,090

Adli muhasebe uzmanı" unvanına sahip olunması için en az 10 yıl denetim konusunda mesleki deneyim zorunluluğu getirilmelidir.	31	10,0	51	16,5	97	31,3	75	24,2	56	18,1	3,24	1,215
---	----	------	----	------	----	------	----	------	----	------	------	-------

Adli muhasebecilik mesleğinin gelişimine yönelik önerilere ilişkin katılımcıların görüşlerini ortaya koyan ifadelerin betimsel istatistiksel sonuçlara bakıldığında, en yüksek ortalamanın “çok yüksek” düzeyli bir katılımıla “muhasebe doktora müfredatlarında ayrı bir adli muhasebe dersi yer almalıdır” (4,28) ve “muhasebe yüksek lisans müfredatlarında ayrı bir adli muhasebe dersi yer almalıdır” (4,23) ifadesine ait olduğu görülmektedir. En düşük düzeyli ortalamanın ise orta düzeyde bir katılım ile “adli muhasebe uzmanı unvanına sahip olunması için Kriminal Polis Laboratuvarlarında en az bir yıl staj zorunluluğu getirilmelidir” (3,00) ifadesine ait olduğu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların adli muhasebecilik mesleğinin gelişimine yönelik önerilere ilişkin ortaya konulan ifadelerden “adli muhasebe eğitimi yetkili özel kuruluşlarca verilmelidir” (3,29), “adli muhasebe uzmanı unvanına sahip olunması için en az 10 yıl denetim konusunda mesleki deneyim zorunluluğu getirilmelidir” (3,24) ve “adli muhasebe uzmanı unvanına sahip olunması için bir hukuk bürosunda en az bir yıl staj zorunluluğu getirilmelidir” (3,23) ifadelerine orta düzeyde bir katılım sağladıkları ortaya görülmüştür.

Yukarıdaki ifadeler dışındaki diğer ifadelere ise katılımcıların yüksek düzeyde katılım sağladıkları görülmüştür.

4.3.5. Ölçeklerin Genel Betimsel İstatistikleri

Tablo 9’da ölçeklerin genel betimsel istatistikleri verilmiştir.

Tablo 9. Ölçeklerin Genel Betimsel İstatistikleri

	Ort.	SS
Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi	3,51	,804
Adli Muhasebecilik Mesleğinde İhtiyaç Duyulan Konular	3,96	,706
Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri	3,51	,700

Tablo 9’a bakıldığında; katılımcıların adli muhasebe farkındalık düzeylerine yönelik elde edilen sonuçlarda ortalama değerin 3,51 olduğu görülmektedir. Bu değer, adli muhasebe farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Katılımcıların adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan alanlar ile adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine yönelik görüşlerin ortalama değerlerine bakıldığında da benzer şekilde yüksek düzeyli bir katılımın olduğu görülmektedir.

4.4. Araştırma Kapsamındaki Hipotezlerin Test Edilmesi

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulmuş olunan hipotezlerin test edilmesi ile ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 10. Cinsiyet ile Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi, Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular ve Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri Arasındaki Farklılığın Karşılaştırma Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıralı Oralama	Sıralar Toplamı	Mann-Whitney U	P
Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi	Erkek	183	152,25	27862,50	11026,500	,44
	Kadın	127	160,18	20342,50		
	Toplam	310				
Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular	Erkek	183	153,25	28045,50	11209,500	,60
	Kadın	127	158,74	20159,50		
	Toplam	310				
Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri	Erkek	183	156,41	28623,00	11454,000	,83
	Kadın	127	154,19	19582,00		
	Toplam	310				

Tablo 10'a bakıldığında; cinsiyet değişkeni bağlamında “adli muhasebe farkındalık düzeyine”, “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşlerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. H1 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 11. Daha Önce Bilirkişilik Yapılıp Yapılmadığı İle Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi, Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular ve Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri Arasındaki Farklılığın Karşılaştırma Sonuçları

	Daha Önce Bilirkişilik Yapılıp Yapılmadığı	N	Sıralı Oralama	Sıralar Toplamı	Mann-Whitney U	P
Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi	Evet	118	197,56	23311,50	6365,500	,00
	Hayır	192	129,65	24893,50		
	Toplam	310				
Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular	Evet	118	158,81	18739,00	10938,000	,61
	Hayır	192	153,47	29466,00		
	Toplam	310				
Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri	Evet	118	167,50	19765,50	9911,500	,06
	Hayır	192	148,12	28439,50		
	Toplam	310				

Tablo 11’e bakıldığında; daha önce bilirkişilik yapıp yapılmadığı ile adli muhasebe farkındalık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve daha önce bilirkişilik yapanların, bilirkişilik yapmayanlara göre farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. “Adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşlerin ise anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 12. Yaş İle Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi, Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular ve Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri Arasındaki Farklılığın Karşılaştırma Sonuçları

	Yaş	N	Sıralı Oralama	Kruskal-Wallis H	P
Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi	40 yaş ve altı	143	133,16	16,699	,00
	41-50 yaş	107	172,63		
	51 yaş ve üzeri	60	178,19		
	Toplam	310			
Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular	40 yaş ve altı	143	158,13	,445	,80
	41-50 yaş	107	155,65		
	51 yaş ve üzeri	60	148,97		
	Toplam	310			
Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri	40 yaş ve altı	143	161,68	3,096	,21
	41-50 yaş	107	157,19		
	51 yaş ve üzeri	60	137,76		
	Toplam	310			

Tablo 12’ye bakıldığında; yaş ile adli muhasebe farkındalık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve yaşı büyük olanların farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anlamlı farklılığın olduğu “adli muhasebe farkındalık düzeyinde” hangi gruplar arasında farklılık olduğunun tespit edilmesi amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmış olup, elde edilen sonuçlar aşağıdaki Tablo 13’te sunulmuştur. “Adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşlerin ise anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 13. Yaşa Göre Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyinin Çoklu Karşılaştırma Test Sonuçları

Yaş	Alt Gruplar	Ortalamalar Farkı	p
40 yaş ve altı	41-50 yaş	-,326*	,001
	51 yaş ve üzeri	-,366*	,003

* Ortalamalar farkı 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Yaş değişkenine göre “adli muhasebe farkındalık düzeyinin” çoklu karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında 40 yaş ve altında olanların farkındalık düzeyi ile 41-50 ve 51 yaş ve üzerinde olanların farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tablo 14. Akademik Ünvan İle Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi, Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular ve Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri Arasındaki Farklılığın Karşılaştırma Sonuçları

	Akademik Ünvan	N	Sıralı Oralama	Kruskal-Wallis H	p
Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi	Arş. Gör. ve Arş. Gör. Dr.	23	166,39	4,585	,33
	Öğr.Gör. ve Öğr.Gör. Dr.	71	163,75		
	Doktor Öğretim Üyesi	86	163,44		
	Doçent Dr.	70	137,55		
	Prof. Dr.	60	151,13		
	Toplam		310		
Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Alanlar	Arş. Gör. ve Arş. Gör. Dr.	23	154,09	4,361	,36
	Öğr.Gör. ve Öğr.Gör. Dr.	71	145,28		
	Doktor Öğretim Üyesi	86	165,20		
	Doçent Dr.	70	143,65		
	Prof. Dr.	60	168,06		
	Toplam		310		
Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri	Arş. Gör. ve Arş. Gör. Dr.	23	166,28	2,233	,69
	Öğr.Gör. ve Öğr.Gör. Dr.	71	148,68		
	Doktor Öğretim Üyesi	86	161,35		
	Doçent Dr.	70	160,85		
	Prof. Dr.	60	144,81		
	Toplam		310		

Tablo 14’e bakıldığında; ünvan değişkeni bağlamında “adli muhasebe farkındalık düzeyine”, “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşlerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. H4 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 15’e bakıldığında; eğitim düzeyi değişkeni bağlamında “adli muhasebe farkındalık düzeyine”, “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicilerine” yönelik görüşlerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. H5 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 15. Eğitim Durumu ile Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi, Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular ve Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri Arasındaki Farklılığın Karşılaştırma Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	Sıralı Ortalama	Sıralar Toplamı	Mann-Whitney U	p
Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi	Lisans ve Yüksek Lisans	47	174,32	8193,00	5296,000	,12
	Doktora	263	152,14	40012,00		
	Toplam	310				
Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Alanlar	Lisans ve Yüksek Lisans	47	145,38	6833,00	5705,000	,40
	Doktora	263	157,31	41372,00		
	Toplam	310				
Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri	Lisans ve Yüksek Lisans	47	161,80	7604,50	5884,500	,60
	Doktora	263	154,37	40600,50		
	Toplam	310				

Tablo 16. İş Tecrübe Süresi ile Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi, Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Konular ve Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri Arasındaki Farklılığın Karşılaştırma Sonuçları

	İş Tecrübe Süresi	N	Sıralı Oralaması	Kruskal-Wallis H	P
Adli Muhasebe Farkındalık Düzeyi	0-5 yıl	22	162,52	1,225	,94
	6-10 yıl	46	165,13		
	11-15 yıl	68	154,63		
	16-20 yıl	60	147,04		
	21-25 yıl	62	156,09		
	26 yıl ve üzeri	52	154,21		
	Toplam	310			
Adli Muhasebecilik Mesleğine Yönelik İhtiyaç Duyulan Alanlar	0-5 yıl	22	170,93	3,418	,64
	6-10 yıl	46	153,62		
	11-15 yıl	68	162,10		
	16-20 yıl	60	138,31		
	21-25 yıl	62	157,02		
	26 yıl ve üzeri	52	160,02		
	Toplam	310			
Adli Muhasebe Eğitiminin Engelleyicileri	0-5 yıl	22	169,16	4,469	,48
	6-10 yıl	46	168,16		
	11-15 yıl	68	154,11		
	16-20 yıl	60	146,06		
	21-25 yıl	62	165,12		
	26 yıl ve üzeri	52	139,76		
	Toplam	310			

Yukarıdaki Tablo 16’da, iş tecrübe süresi değişkeni bağlamında “adli muhasebe farkındalık düzeyine”, “adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulan konulara” ve “adli muhasebe eğitiminin

engelleyicilerine” ilişkin görüşlerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. H6 hipotezi reddedilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de Muhasebe - Finansman anabilim dalında görevli öğretim elemanlarının; “adli muhasebeye ilişkin farkındalık düzeylerinin”, “adli muhasebecilik mesleğinde ihtiyaç duyulan konular ve adli muhasebe eğitiminin engelleyicileri” hakkındaki görüşlerinin ve “adli muhasebecilik mesleğinin Türkiye’de gelişimine yönelik önerilerinin” ortaya konulması amacı ile yapılan bu çalışma sonucunda; araştırmaya katılanların “adli muhasebe farkındalık düzeylerine” yönelik ankette yer alan ifadelere 3,51 ile, “adli muhasebecilik mesleğinde ihtiyaç duyulan konular” boyutu açısından 3,96 ile ve “adli muhasebe eğitiminin engelleyicileri” boyutu açısından 3,51 ile yüksek düzeyde katıldıkları görülmüştür.

Araştırma ile ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Adli muhasebe derslerinin müfredatlarda yer alma durumlarına bakıldığında: üniversitelerin lisans programlarının, yüksek lisans ve doktora programlarının büyük bir çoğunluğunda ayrı bir adli muhasebe dersinin olmadığı görülmüştür.

Katılımcıların Türkiye’de adli muhasebecilik mesleğine önemli ölçüde ihtiyaç olduğu, hile ve yolsuzlukların tespit edilmesi, engellenmesi, iflas, tasfiye gibi konularda adli muhasebecilik mesleğine yönelik ihtiyaç duyulduğu, muhasebe lisans, yüksek lisans ve doktora müfredatlarında ayrı bir adli muhasebe dersi yer alması gerektiği ve adli muhasebecilik mesleği ile Türkiye’de muhasebe mesleğinin daha saygın bir yere sahip olacağı konusunda büyük çoğunlukla hem fikir oldukları görülmüştür. Ayrıca adli muhasebe konusunda eğitim veren fakülte/enstitü sayısının yetersizliğini adli muhasebe eğitiminin engelleyicisi olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezlerin test edilmesi ile ulaşılan sonuçlar da aşağıdaki gibidir:

Daha önce bilirkişilik yapıp yapılmadığı ile adli muhasebe farkındalık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve daha önce bilirkişilik yapanların, bilirkişilik yapmayanlara göre farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaş ile adli muhasebe farkındalık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve yaşı büyük olanların farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların görüşlerinin; cinsiyetleri, akademik unvanları, eğitim durumları, iş tecrübe süreleri bağlamında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır.

Türkçe literatürde yapılan çalışmalar ile mevcut yapılan çalışma genel olarak karşılaştırıldığında katılımcıların adli muhasebe ile ilgili farkındalık düzeylerinin olduğu ancak yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadıkları konusunda görüşbirlikteliği olduğu tespit edilmiş olup, adli muhasebecilik mesleğinin yasal düzenleyici kuruluşlar tarafından mesleki oluşumu ile ilgili yeterli gayret ya da girişimde bulunulmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda;

Öğretim elemanlarının adli muhasebe farkındalık düzeylerinin artırılmasına yönelik eğitimlere önem verilmesinin, bu konuda ulusal ve uluslararası konferansların düzenlenmesinin, yüksek lisans ve doktora programlarında mutlaka ayrı bir adli muhasebe dersinin yer almasının sağlanmasının ve Türkiye’de adli muhasebecilik mesleğine ilişkin gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının adli muhasebecilik mesleğinin Türkiye’de gelişimine katkı sağlayacağı açıktır.

YAZARLARIN BEYANI

Bu çalışmada, Araştırma ve Yayın Etiğine uyulmuştur, çıkar çatışması bulunmamaktadır ve de finansal destek alınmamıştır.

YAZARLARIN KATKILARI

Çalışma Konsepti/Tasarım- SÇK, ŞGT, HK; Yazı Taslağı- SÇK, ŞGT, HK; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- SÇK, ŞGT, HK; Son Onay ve Sorumluluk- ŞGT

AUTHORS’ DECLARATION

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

AUTHORS’ CONTRIBUTIONS

Conception/Design of Study- SÇK, ŞGT, HK; Drafting Manuscript- SÇK, ŞGT, HK; Critical Revision of Manuscript; SÇK, ŞGT, HK; Final Approval and Accountability- ŞGT.

KAYNAKÇA

- Akın, O. & Onat, O. K. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebecilik Kavramına Bakış Açılarının Değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 8 (1), 33-51. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/muvu/issue/59854/865026>
- Alpagut Şenel, S. & Arslan, Ö. (2019). Muhasebe Skandallarının Önlenmesinde Adli Muhasebe Mesleğinin Rolü. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20 (1), 293-308. <http://esjournal.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/45599/527298>
- Bozkurt, N. (2000). Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Yeni Bir Alan “Adli Muhasebecilik”. *Yaklaşım Dergisi*, 8 (94), 56-61.

http://www.adli-muhasebe.com/index.php?option=com_content&view=article&id=29:muhasebe-ve-denetim-mesleğinde-yen-br-alan-adli-muhasebecilik&catid=2:makaleler&Itemid=7

Çabuk, A. & Yücel, E. (2012). Adli Muhasebecilik Mesleğinin Türkiye’deki Gelişme Potansiyeline Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim, 67-84.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/428005>

Ciğer, A. & Topsakal, Y. (2015). Adli Muhasebecilik Mesleğine Genel Bakış: Adli Muhasebe Eğitiminin Faydaları Ve Engelleycileri. *Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (31), 70-80.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/372854>

Deniz, T. & Yaslıdağ, B. H. (2019). Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleğinin Geliştirilmesi Üzerine Bir İnceleme. *Kesit Akademi Dergisi*, 5 (19), 150-168.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kesitakademi/issue/59819/863784>

Erdoğan, M. (2020). Hile Denetçiliği ve Araştırmacı Muhasebecilik Çerçevesinde Adli Muhasebe: Örnek Olay İncelemesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12 (4), 3714-3726.
<https://doi.org/10.20491/isarder.2020.1068>

Güler, E. & Alkan, A. T. (2010). Yolsuzlukların (Hata ve Hilelerin) Giderilmesinde Denetim ve Adli Muhasebenin Rolü. *Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksek Okulu Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 41-52.
https://webadmin.selcuk.edu.tr/BirimDosyalar/Dosyalar/aksehir_my/AKMYOSBD-2010%20-%201.pdf

Gülten, S. & Toraman, B. (2020). Uluslararası adli muhasebe, Gazi Kitabevi, Kasım, Ankara.

Kadooğlu Aydın, G., Ö. F. Demirkol, Tancı Yıldırım, N. & İkvan, A. (2021). Adli Muhasebe Uygulamalarına Yönelik Kısıtlayıcı Faktörlerin Değerlendirilmesi: Şanlıurfa Muhasebe Meslek Mensupları Uygulaması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13 (4), 3360-3374.
<https://doi.org/10.20491/isarder.2021.1327>

Kalaycı, Ş. (2005). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri, Asil Yayın Dağıtım.

Kaplanoğlu, E. (2014). Mesleki Stresin Temel Nedenleri ve Muhtemel Sonuçları: Manisa İlindeki SMMM’ler Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 131-150.
<https://doi.org/10.25095/mufad.396494>

Karşlıoğlu, İ. & Karavardar, A. (2019). Adli Muhasebe Mesleğinin Muhasebe Meslek Mensupları Arasında Farkındalığı: Trabzon SMMMO Üyelerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 18 (56), 141-164. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1869659>

Keleş, D. & Keleş, Ü. (2014). Adli Muhasebecilik Mesleği ve Türkiye’deki Uygulamaları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 5 (9), 55-75.

<https://app.trdizin.gov.tr/makale/TWpZMU5EZzBOQT09/adli-muhasebecilik-meslegi-ve-turkiye-deki-uygulamaları>

- Kıllı, M., & Çeviren, S.M. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebe Farkındalıkları: Mersin İlinde Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19 (1), 87-108. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1127707>
- Kızıllı, C., Akman, V., & Yılmaz, B. (2019). Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleğine Genel Bir Bakış. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (1), 58-73. <https://doi.org/10.18221/bujss.560774>
- Meriç, A. (2015). *Türkiye’de birlikişilik müessesesi bağlamında adli muhasebe ile ilgili bir araştırma*. (Tez numarası. 439751) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Özdemir, F. S. (2021). Adli Muhasebe ve Bilimsel Mütalaa Müessesesi: Ceza Yargılaması Örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 688-705. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.903035>
- Özdemir, M. (2017). *Vergi davalarında adli muhasebenin öneminin uygulamalı bir analizi*. (Tez numarası. 459506) [Doktora Tezi, Karabük Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Özdemir, M. & Yıldırım, M. (2017). “Vergi Davalarında Adli Muhasebenin Rolü”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim, 99-126. <https://doi.org/10.25095/mufad.400222>
- Özer, C. & Esmeray, A. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebeciliğe İlişkin Farkındalık ve Algı Düzeyleri Farklılıkları. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13 (4), 3712-3727. <https://doi.org/10.20491/isarder.2021.1351>
- Öztürk, S., Topal, A., & Kaya, Y. (2019). TRA 2 Bölgesi Akademisyenlerinin Bakış Açısıyla Adli Muhasebe Eğitimi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 81, 163-182. <https://doi.org/10.25095/mufad.510644>
- Pamukçu, A. (2017). Adli Muhasebe ve Bağımsız Denetim Sürecine Etkisi. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 12 (48), 227-244. <https://doi.org/10.14783/maruoneri.vi.331672>
- Tazegül, A. & Kılıçbey, E. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebeciliğe Yönelik Algılarının Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi: Kars Ardahan ve Iğdır Örneği. *International Journal of Academic Value Studies*, 3 (17), 119-133. <https://doi.org/10.23929/javs.669>
- Yamane, T. (2001). Temel Örnekleme Yöntemleri (Çev: Alptekin Esin, M. Akif Bakır, Celal Aydın, Esen Gürbüzsel). Literatür Yayınları.